

ธรรมาธิปไตยกับประชาธิปไตย ในบริบทของการเมืองไทย

Dhammacracy and Democracy in Context of Thai Politics

สุพจน์ บุญวิเศษ*
ไพรวลัย ไคนพรม**

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดธรรมาธิปไตยในประชาธิปไตยตามวิถีการเมืองไทย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแนวคิดธรรมาธิปไตยในประชาธิปไตยกับวิถีการเมืองไทย ธรรมาธิปไตยเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลโดยยึดถือธรรมเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้เป็นระบอบการปกครอง ธรรมาธิปไตยมีส่วนเสริมให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นไปอย่างเป็นธรรม และธรรมาธิปไตยมีฐานคิดมาจากหลักคำสอนในศาสนาพุทธ มีความต้องการให้สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม สังคม และการเมืองไทย

คำสำคัญ: ธรรมาธิปไตย, ประชาธิปไตย, การเมือง, ประเทศไทย

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์พิเศษ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This article aims to present “Dhammacracy” concept in democratic regime that following up Thai politics; and to analyzed relation of “Dhammacracy” concept and Thai politics. The “Dhammacracy” as criteria for individual's decision making by used “Dhamma”, the “Dhammacracy” was not government regime. The “Dhammacracy” takes part to support justice democratic regime. “Dhammacracy” based on Buddha conceptual framework. This concept focuses on congruency of Thai culture, social and politics.

Keywords: Dhammacracy, Democracy, Politics, Thailand

บทนำ

ภายหลังการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทำให้ประชาชนเป็นฝ่ายที่มีอำนาจสูงสุด จากเดิมที่อำนาจเหล่านี้เป็นของพระมหากษัตริย์ตามระบอบเดิม ระบอบใหม่โดยหลักการแล้วเป็นระบอบที่ปกครองโดยประชาชน ถึงแม้ว่าอำนาจที่แท้จริงยังไม่ได้เปลี่ยนไปอยู่ในมือของประชาชนอย่างแท้จริงก็ตาม แต่ระบอบการปกครองใหม่ที่เรียกว่า “ระบอบประชาธิปไตย” ก็เป็นที่สิ้นสุดแล้วว่าประเทศเราได้ยอมรับมาเป็นระบอบการปกครองใหม่ โดยยังคงสถาบันกษัตริย์เป็นองค์การหนึ่งในรัฐธรรมนูญเรื่อยมา ระบอบประชาธิปไตยของไทยได้มีการพัฒนาการแบบล้มลุกคลุกคลาน มีการรัฐประหารฉีกรัฐธรรมนูญผ่านการปกครองในระบอบเผด็จการหลากหลายรูปแบบ ถือว่ามีทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการประชาธิปไตย และปัจจัยที่กีดทับ/ ริดรั่งประชาธิปไตยด้วยในขณะเดียวกัน

ปรากฏการณ์อันใกล้พอสมควรที่น่าสนใจ และอยู่ในความสนใจของผู้คนจำนวนมากโดยได้สร้างความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย เช่น ข้อค้นพบสภาพปัญหาและพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยเกิดจากการบริหารประเทศ

ของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้สร้างประเด็นปัญหาใหม่ๆ เพิ่มขึ้น และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ประชาชนในสังคมไทยแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งไม่เอารัฐบาลทักษิณ อีกฝ่ายยอมรับ เนื่องจากได้ผลประโยชน์ส่วนตัวและศรัทธา โดยเฉพาะปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมได้ตัดสินความผิดของอดีตนายกทักษิณในบางคดีแล้ว รวมถึงเหตุการณ์ความรุนแรง พุทธิกรรมที่ปรากฏให้เห็น หากวิเคราะห์และพิจารณาประเด็นปัญหา เชื่อได้ว่าข้อกล่าวหาส่วนใหญ่มีมูลความจริง จึงทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยชุมนุมเรียกร้องและเคลื่อนไหวทางการเมือง (กรรณิกา รัตนะ, 2552, หน้า 125-161)

อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารประเทศภายใต้การนำของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ก็ยังไม่ได้ข้อยุติว่าแท้จริงแล้วเป็นอย่างไรกันแน่ แต่ละฝ่ายยังคงมีข้อเสนองานของตนเองที่มีทั้งรับฟังได้และรับฟังไม่ได้ ยังคงสร้างความสับสนทางการเมืองเรื่อยมา จนมาสู่เหตุการณ์ที่นำประเทศไปสู่การรัฐประหารเมื่อ พ.ศ. 2549 นำประเทศไปสู่บรรยากาศที่ทหารปกครองประเทศอีกครั้ง ซึ่งก็นำมาซึ่งการถกเถียงกัน ทางสังคมและการเมืองต่อมาอีก โดยไม่มีที่แว่วว่าจะได้ข้อสรุปผลที่เกิดขึ้นคือ การช่วงชิงความหมายของประชาธิปไตยของกลุ่มการเมืองต่างๆ รวมถึงกลุ่มนักวิชาการก็มีการเคลื่อนไหว เช่น กลุ่มคนเสื้อเหลือง กลุ่มคนเสื้อแดง กลุ่มคนเสื้อหลากสี กลุ่มคณะนิติราษฎร์ เป็นต้น “ประชาชน” ก็ไม่ใช่ “อะไร” ที่เป็นหนึ่งเดียว แม้การพูดถึง/ คิดถึงประชาชนนั้น จะพูดด้วยภาษาเดียวกันก็ตาม ทว่าการพูดถึง/ คิดถึงประชาชนเดียวกันนั้นก็ไม่ได้เหมือนกัน เช่น ในปี พ.ศ. 2548 - 2549 สังคมไทยเกิดปรากฏการณ์ที่ประชาชนถูกพูดถึง/ คิดถึงเพื่อกล่าวอ้างความเป็นประชาธิปไตยของหลากหลายภาคส่วนในสังคมไทย คงกล่าวไม่ได้ว่าประชาชนของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี ประชาชนของนักวิชาการ และประชาชนของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นถูกพูดถึง/ คิดถึงด้วยตรรกะแบบเดียวกัน เช่นนั้นแล้ว ประชาชนไทยได้ถูกพูดถึง/ คิดถึงอย่างไรบ้าง นั่นเองคือ สิ่งที่มีการศึกษาต้องการทำความเข้าใจผ่านมโนทัศน์ “การแบ่งแยกการรับรู้” ของฌาคส์ รองสิแยร์ โดยที่คำว่า “ประชาธิปไตย” จะเป็นคำที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการสร้างระบบระเบียบการเมืองการปกครองของโลกในปัจจุบัน ประชาธิปไตยได้กลายเป็นมาตรฐานที่รัฐชาติจำนวนมากใช้เป็นข้ออ้างความชอบ

ธรรมเนียมในการปกครองของตน ทว่าหากถามว่า “ประชาธิปไตยคืออะไร” คำตอบที่ได้ คงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียวเป็นแน่ การถามหา นิยาม ความหมายของประชาธิปไตย จึงมิใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย (พิสิษฐกุล แก้วนาม, 2552, หน้า 90-93) นับตั้งแต่ มีการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบเดิมมาสู่ระบอบ ประชาธิปไตย สังคมได้มีวาทกรรมมากมายหลายชุด เช่น วาทกรรมกษัตริย์ นักประชาธิปไตย วาทกรรมประชาธิปไตย วาทกรรมธรรมาธิปไตย เป็นต้น เมื่อมี การนำเสนอแนวคิดธรรมาธิปไตยออกไปสู่สังคม ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กัน อย่างมากว่าแท้ที่จริงแล้ว ธรรมาธิปไตย คือ อะไรกันแน่ ได้สร้างความสับสนเกิด ขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนิยามธรรมาธิปไตยให้ชัดเจนว่าเป็น อย่างไร ประเด็นที่ได้สร้างความสับสนประการสำคัญคือ คำว่า “ธรรมาธิปไตย” กับ “ประชาธิปไตย” เนื่องจากก่อนที่จะนำเสนอแนวคิดธรรมาธิปไตย มักจะมีการกล่าวถึงระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันว่าเป็นระบอบการปกครองที่ ไม่ดี มีปัญหาในสังคมการเมือง จึงไม่เป็นที่แปลกนักหากจะมีการตีความว่า ผู้นำเสนอพยายามจะเสนอระบอบการปกครองใหม่ ด้วยความที่การใช้คำว่า “ธรรมาธิปไตย” เองก็มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไป เพราะลงท้ายด้วยคำว่า “ธิปไตย” เช่นเดียวกับคำว่า “ประชาธิปไตย”

ธรรมาธิปไตยกับประชาธิปไตย

การรัฐประหาร พ.ศ. 2490 เป็นเงื่อนไขภายนอกที่นำไปสู่การจบสิ้น บทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองจากคณะราษฎร เปิดทางให้กลุ่มพลังทางการเมืองสองกลุ่มขึ้นมามีบทบาททางการเมืองคือ กลุ่มอนุรักษนิยม - นิยม เจ้า และกลุ่มผู้นำทหารจากคณะรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นนายทหารที่เป็น ผลผลิตจากการศึกษาภายในประเทศ โดยผู้นำทางการเมืองสองกลุ่มนี้ได้เป็นผู้ สร้างวาทกรรมว่าด้วยกษัตริย์นักประชาธิปไตยของรัชกาลที่ 7 ขึ้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา (วิภาดา ตาลอ่ำไพ, 2551, หน้า 54-59) นับจากนั้นก็มีการ รัฐประหารอีกหลายครั้งที่เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยไทยให้หมุนกลับ ไปมาอย่างสับสนวุ่นวาย

